

O stea numită Perahim

Se spune din bătrâni că, de câte ori încă un suflet se desparte de trup, mai cade o stea. Mai zilele trecute, un anunț anonim din *România liberă* răspânda vestea că pictorul **JULES PERAHIM** a încetat din viață duminică, 2 martie, la Paris.

Căți vor fi tresărit? Plecase de atâtea vreme din țară, încât se ștersese din memoria multora. Cei care apucaseră să afle că a fost victima unui atac cerebral, cu consecințe dezastruoase, prelungite exasperant, ar fi sperat, din primul moment, să-l scutească Dumnezeu de calvarul invalidității umilitoare.

Sunt patru, poate chiar cinci ani de când l-am vizitat, sfios, în apartamentul dintr-un arondisment parizian, simpatic prin relief și nu prea asaltat de infernul automobilistic, cel puțin atunci. Am încercat o discuție, dar e mult spus. Articula cu dificultate cuvintele, se căznea să ia parte la dialog, fiindcă de înțeles, înțelegea totul. Unde se poticnea, intervenea brava lui soție, Marina Vanci, care-i ghicea intențiile, din priviri, după un gest. Numai că gesturile inesele îi erau limitate, din cauza brațului drept devenit inert. În aceste condiții, refuzase, totuși, a se resemna în postura condamnatului. Voința artistului s-a mobilizat să înfrunte destinul bicisnic hărăzit omului, și a reușit. Un perete întreg din încăperea era populat de picturi realizate cu mâna stângă. E de imaginat câte exerciții înverșunate i-au trebuit ca să mănuiască penelul cu dexteritatea anterioară. Involuntar, prin asociație, răsare în memorie „cazul” Peressicius, obligat să învețe – după ce-și pierduse dreapta în primul război - să continue o vastă operă de benedictin al arhivelor eminesciene, dusă la împlinire cu cealaltă mână. S-ar putea, însă, ca pentru un pictor readaptarea să meargă și mai anevoie, cu fixarea pânzelor pe trepied, cu toate trusele de uleiuri, culori și alte ustensile ale meseriei. Condiția este să-i rămână ochiul la fel de viu, sensibilitatea intactă la interferența luminii și a umbrelor, imaginația formelor deopotrivă de productivă. Acest noroc, măcar, l-a avut Perahim. Verva coloristică funcționa ireproșabil. În compoziții se citea un teribil zbucium lăuntric, ca și cum artistul sonda străfundurile proprii în căutarea unui răspuns la întrebarea de unde până unde i se trăgeau dificultățile cărora se ambiționa să le facă față. Registrul tematic avea, firește, exuberanță mai redusă în comparație cu reproducerile fotografice după

lucrări prezentate altădată în reputele galerii occidentale unde reperțuse succes după succes. M-am retras de teamă să nu-l obosesc, copleșit în plus de tristețea că nimănu-i va mai fi dat să-l sondeze despre vremea tinereții, inaugurată alături de grupul de la *Alge* și teribilele exasperări contabilizate în contul avangardei. Inclusiv despre prietenii cu Bogza, cu Paul Păun, Șașa Pană, Voronca, Gherasim Luca, Zaremba, Blecher, Brauner, duși toți, înaintea sa, spre ipoteticele ținuturi unde „nu este durere, nici suspin”. Plecând acum și el, cortina cade definitiv peste o epocă, presărată cu multe evenimente contradictorii, cu suferințe provocate altora, de răspunderea cărora nu se știe cum va ajunge să fie descărcat nici la prorocita Judecată de Apoi.

GEO ȘERBAN

(„Observator Cultural”, nr. 156, 13-19 martie 2008)

● 8 februarie 1878 - s-a născut, la Viena, filosoful **MARTIN BUBER**. Dintre scrierile sale amintim *Eu și Tu*, *Eclipsa lui Dumnezeu*, *Evreul și iudaismul său*.

● 28 februarie 1926 - s-a născut, la București, marele pianist, compozitor și pedagog **DAN MIZRAHY**. A studiat la prestigioase instituții muzicale din țară și străinătate. A încântat publicul meloman prin interpretările sale de mare sensibilitate. Pentru realizările sale a fost distins cu numeroase premii. Este autorul volumului autobiografic *Așa a fost...*

● 28 februarie 1986 - a murit, la New York, scriitoarea **LAURA HOBSON**. A devenit celebră prin romanul său *Gentleman's Agreement*.

● 2 martie 1928 - s-a născut, la Paris, **SERGE GAINSBORG**, cunoscut autor și interpret de muzică ușoară.

● 3 martie 1983 - a încetat din viață (sinucidere, împreună cu soția) scriitorul și ziaristul **ARTHUR KOESTLER**, născut la Budapesta. În 1926, a venit în Eretz Israel.

A lucrat aici în calitate de corespondent de presă. Mai târziu va deveni corespondent de război în Spania. Scrierile lui au caracter filosofic.

● 5 martie 1903 - s-a născut, în Ungaria, cântăreața de operă și operetă **GITTA ALPÄR**.

● 6 martie 1963 - s-a născut, la Berlin, pictorița și scenarista **ANNA ADAM**. Aparține curentului pop.

● 6 martie 1898 - s-a născut, la München, marea actriță **THERESE GIEHSE**. A jucat la Praga, New York, Zürich, München. A interpretat cu strălucire rolul principal din *Mutter Courage*, de B. Brecht.

● 7 martie 1833 - a murit scriitoarea **RAHEL VARNHAGEN**, născută la Berlin. Conducea mai multe saloane berlizeze, unde se întâlneau personalități de seamă ale epocii.

ANIVERSĂRI ȘI COMEMORĂRI Lunii MARTIE

● 10 martie 1888 - a murit, la București, folcloristul și etnomuzicologul **HARRY BRAUNER**. A fost director al Institutului de folclor. Lucrarea cea mai importantă: *Să auzi iarba cum crește*.

● 11 martie 1893 - a murit exploratorul **SAMUEL FENICHEL**, născut la Aiud. A decedat în timpul unei expediții în Papua – Noua Guinee, din cauza frigurilor galbene. Piesele culese de el de la papuași sunt expuse în numeroase muzee din lume.

● 11 martie 1893 - s-a născut, la Nitra (Ungaria), psihiatrul **LEOPOLD SZONDI**. În 1944, s-a stabilit în Elveția.

● 12 martie 1908 - s-a născut, la Singapore, diplomatul și omul politic **DAVID SAUL MARSHALL**.

● 14 martie 1883 - a murit, la Londra, gânditorul politic **KARL MARX**, fondator al doctrinei comuniste. Opere principale: *Manifestul Comunist* și *Capitalul*.

● 14 martie 1945 - a murit, la New York, actorul **ALEXANDER GRANACH**, născut în Galizia. Printre altele a jucat la Teatrele evreiești din Varșovia și Kiev.

● 18 martie 1986 - a murit, la New York, scriitorul **BERNARD MALAMUD**.

● 19 martie 1933 - s-a născut scriitorul american **PHILIP ROTH**.

● 20 martie 2008 - împlinește 85 de ani jurnalistul și scriitorul **RALPH GIORDANO**.

● 21 martie 1986 - a murit, la București, publicistul și romancierul **HORIA PANAITESCU**. Dintre scrierile sale se remarcă romanul *Unde ești, Eli*.

● 24 martie 1989 - a murit, la Tel Aviv, scriitorul **FRITZ NASCHITZ**, născut în 1900, la Viena.

● 24 martie 1811 - s-a născut, la Königsberg, poeta **FANNY LEWALD**. A militat pentru emanciparea femeilor.

● 25 martie 1921 - s-a născut, la Wiesbaden, actrița de cinema **SIMONE SIGNORET**. A fost distinsă pentru creațiile sale cu Premiile „Oscar” și „Cezar”.

● 26 martie 2008 - 85 de ani de la încetarea din viață a marii artiste a teatrului francez **SARAH BERNHARDT**. A fost membră a Comediei Franceze. A interpretat cu strălucire diferite roluri, mai ales din dramele lui Victor Hugo. A jucat în travesti „Hamlet”.

● 27 martie 1995 - a murit, în Austria, scriitorul **ALBERT DRACH**.

● 30 martie 1983 - a murit, la New York, artista fotografă **LISETTE MODEL**.

● 30 martie 1996 - a încetat din viață ziaristul și scriitorul **MIRCEA HERIVAN**. În afara articolelor de ziar, a publicat eseuri de filosofie și psihologie.

● 30 martie 2008 - 35 de ani de la moartea reputatului matematician **MENDEL HAIMOVICI**. A fost profesor la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Pentru lucrările sale în domeniul geometriei și al mecanicii a fost distins cu Premiul de Stat.

● 31 martie 1948 - a murit în orașul său natal, Praga, scriitorul și ziaristul **EGON ERWIN KISCH**, maestru al reportajului literar.

SIEGFRIED WOLF

Correspondență din Franța

Focșăneanul care a lansat-o pe EDITH PIAF

Documentându-mă pentru traducerea în limba română a biografiei muzicale „Piaf, o viață în roz și negru”, de Jacques Pessis, parte a unui mai amplu proiect de prezentare a acestui spectacol în România, și elaborării interviurilor cu cei „patru magnifici” (Jacques Pessis, Nathalie Lhermitte, în rolul Edith Piaf, Aurelie Noël, acordeon, Rubia Matignon, regizor), în colaborare cu poetul piteștean Aurel Sibiceanu, ni s-a relevat un fapt necunoscut pentru noi. În acest context, ne-am propus să realizăm un volum documentar „Contribuția focșăneanului Mitty Goldin la promovarea marilor nume ale perioadei Marelui Cântec Francez”. Pentru moment, vă propunem un prim interviu, dintre cele realizate la Paris, pe care ni l-a acordat cu amabilitate și generozitate, distinsul domn Jacques Pessis, renumit biograf al *music-hall*-ului francez, ziarist și realizator de emisiuni TV.

- Domnule Jacques Pessis, spuneti-ne, vă rugăm, câteva cuvinte despre Mitty Goldin și rolul său în destinul Edithiei Piaf.

- Mitty Goldin, născut pe 17 martie 1895, în Principatele Române, pe (fosta - n.t.) graniță moldo-valahă (Focșani - n.t.) și fost prim tenor în corul Mitropoliei din Iași, a sosit în Franța în 1918. Aici a început cursuri de drept, apoi a lucrat ca ziarist și, în cele din urmă, a început să organizeze turnee artistice. Ulterior a cumpărat o sală pe care a botezat-o „ABC”, care va deveni templu al *music-hall*-ului. Goldin i-a deschis drumul așa-numitei „La Môme Piaf” către marile scene din Paris, întrucât la „ABC” Piaf a cunoscut pentru prima oară popularitatea și succesul. Ulterior, în 1951, tot la „ABC”, Mitty Goldin i-a oferit un rol într-o operetă. A lucrat cu mulți artiști ai *music-hall*-ului anilor '30-'60, la el debutând Tino Rossi sau Charles Trenet... Mitty Goldin ne-a părăsit pe 29 iunie 1956.

- La vremea lui, scriitorul și academicianul Jean Cocteau spunea: „Dacă Edith Piaf nu ar fi fost, nimic nu ar fi fost”. Simțim absolutul în aceste cuvinte. A fost Jean Cocteau subiectiv în această judecată de valoare?

- Jean Cocteau era poet, dar și un mare admirator al cântecului francez. Datorită sensibilității sale, a fost printre primii care a înțeles că Edith era un talent de excepție, având o voce unică, o sensibilitate aparte, o intuiție rară...

- Sunteți biograf muzical, cronicar, ziarist, scriitor, actor. Cu ce sentimente v-ați „apropiat” de acest „monstru sacru” al epocii marelui cântec francez?

- M-am specializat în *music-hall* și istoria lui. De zece ani produc și prezint serialul TV „Luminile *music-hall*-ului”. M-am documentat despre toți artiștii, printre care Charles Trenet,

Interviu cu publicistul francez JACQUES PESSIS

Georges Brassens, Jacques Brel. Mari talente, dar diferite de Edith. La Piaf m-a impresionat atât vocea, cât și intuiția genială cu care a scris și a ales cântecele ce au devenit nemuritoare, celebre în întreaga lume. Dar și destinul ei, incredibil. Piaf a pășit din stradă pe culmile gloriei, de la bogăția la ruina, trăind iubirea prin nenumăratele iubiri. Un destin unic! [...]

- Mai propulsează astăzi „străzile” Parisului artiști? Mai sunt locuri unde mai trăiesc cafe-concertul, cabaretul de epocă, șansoneta, vremea Edithiei Piaf, scenografia acelei vremi?

- Piaf este simbolul unei epoci dispărute! „Cântăreții străzilor” nu mai există. Epoca de aur a fost imediat după război, când oamenii aveau nevoie să se distreze, să se bucure, să cânte. Astăzi nu mai există decât un singur *music-hall*, „Olympia”. Dar nu mai există Bruno Coquatrix să-l conducă. Mai găsim câțiva artiști care cântă prin cabarete. Cântecele a devenit o marfă oarecare pe o piață. Apar discuri, mai

degrabă respinse de public decât proslăvite, vedete „kleenex” etc. De aceea, publicul, tot mai străin de aceste practici fără viitor, se reîntoarce la adevăratele valori. Deci, ale trecutului. Deci, la Piaf!

- Ați realizat spectacolul „Piaf, o viață în roz și negru”, în care vă aflați în dublă ipostază, de autor și de actor. Ați recreat o vedetă a primei jumătăți a secolului XX pentru a o reda admiratorilor ce trăiesc începutul secolului XXI. Cum a primit publicul francez acest spectacol?

- În fiecare seară, la fiecare spectacol, în sală vedem oameni din toate generațiile. Cei în vârstă, care în tinerețe au văzut-o pe Piaf, vin să ne mulțumească pentru că le-am permis să se regăsească la acei 20 de ani. Tinerii, prezenți în număr mare, atrași de poveste, vin și ei să ne mulțumească pentru că doresc să-și cunoască trecutul, să-l asimileze, pentru a-și pregăti viitorul. Unii au revenit să vadă spectacolul de șase ori, alții de zece ori!

- Ați prezentat spectacolul în turnee, în străinătate. Cum l-a primit publicul „străin”?

- Spectacolul meu [...] este o abordare inedită, pe care unii o resimt ca „atmosferă de epocă”. La sfârșit, spectatorii se ridică în picioare, emoționați până la lacrimi, ovaționând, bisând, propunându-și să mai revină. În Canada, un spectator, după ce a văzut primul spectacol, a dorit să-l revadă. După 48 de ore, a venit la Ottawa, străbătând nici mai mult nici mai puțin de 300 km! Această reacție, plăcută, a publicului, ne-a inspirat butada: „Nu știți de ce veniți, dar venind, aflați sigur de ce veți reveni!”

- În sală se râde, se plânge, se cântă... Vorbiți-ne despre stilul Edith Piaf.

- Piaf era așa: când o ascultai cântând, plângeai; dacă trăiai lângă ea, râdeai! Este exact ceea ce mi-au mărturisit Charles Trenet și Charles Aznavour! Iar astăzi, toți o fredonăm! De altfel, spectacolul nostru este interactiv. De mai multe ori, Nathalie Lhermitte, cea care interpretează cântecele lui Piaf, îi invită pe spectatori să cânte fragmentele cunoscute pe de rost [...].

Interviu realizat de
MARILENA LICĂ,
în colaborare cu
AUREL SIBICEANU

